

EKŞİ SÖZLÜK: POSTMODERN ELEKTRONİK KÜLTÜR

Emet Gürel* - Mehmet Yakın**

ÖZET

Bu çalışma kapsamında, suser olarak adlandırılan yazarların bazı sözcük ve kavramlar üzerine düşüncelerini yazdığı ve bunların sözlük tarzında sıralanarak ziyaretçilere sunulduğu bir İnternet sitesi olan Ekşi Sözlük konu edilmektedir. Bu bağlamda öncelikli olarak, en çok ziyaret edilen Türkçe siteler arasında yer alan Ekşi Sözlük merceğe altına alınmaktadır. Ardından sözlük tanımına alternatif bir bakış açısı getiren ve kendiliğinden düzen esasına göre işleyen söz konusu sanal oluşum, postmodern elektronik kültür bağlamında örneklendirilerek incelenmektedir.

Anahtar kelimeler: Ekşi Sözlük, Postmodernizm, İnternet, Kültür, Elektronik Kültür

SÖZLÜK SOUTIMES: POSTMODERN ELECTRONIC CULTURE

ABSTRACT

Within this study which has a title of "Sözlük Sourtimes: Postmodern Electronic Culture", Ekşi Sözlük which presents the ideas of authors -called suser- about some words and concepts by offering the visitors in a certain line as a dictionary is examined. In such manner Ekşi Sözlük, which takes part among the top Turkish web sites, has been explored in details. Then such imaginary formation that brings a new point of view to the definition of dictionary and spontaneous order principle is examined by sampling in the basis of postmodern electronic culture context.

Keywords: Sözlük Sourtimes, Postmodernism, İnternet, Culture, Electronic Culture

GİRİŞ

Şubat 1999 tarihinden bu yana, [www. eksisozluk.com](http://www.eksisozluk.com) -[sozluk.sourtimes.org](http://www.sozluk.sourtimes.org)- adresi üzerinden faaliyet gösteren Ekşi Sözlük; sözcük, terim, kavram ve kişilere ilişkin bilgi, deneyim, gözlem, espri, yorum, anket, link ile kaynak içeren interaktif bir platform ve veri tabanı olarak tanımlanabilmektedir. Türkiye'nin en çok takip edilen web siteleri arasında yer alan ve Türkiye'de siber kültürün oluşumunda önemli bir rol üstlenen site, başarılı ve öncü bir İnternet oluşumu olarak dikkat çekmektedir. Doğrunun ne olduğuna ilişkin kalıpların sorgulanmasına aracılık eden ve kendiliğinden düzen esasına göre işleyen sanal bir oluşum olan Ekşi Sözlük, çağcıl dünyaya özgü bir iletişim biçimini tanımlaması nedeniyle postmodern elektronik kültür bağlamında incelenebilmektedir.

I. EKŞİ SÖZLÜK FENOMENİ

Sözlük -dictionary-; bir dilin ya da dillerin kelime hazinesini -sözvarlığını-, söyleyiş ve yazılış şekilleriyle veren, kelime kökünü esas alarak, bunların başka unsurlarla kurdukları

sözleri ve anlamlar ile değişik kullanışlarını gösteren eser olarak tanımlanmaktadır. Bir dilin bütün veya belli bir çağda kullanılmış kelime ve deyimlerini alfabe sırasına göre tanımlayan, açıklayan veya başka dillerdeki karşılıklarını veren eser olan sözlük [http://www.tdk.gov.tr/tdksozluk/sozbul.ASP?Kelime=%20sözlük; 08.08.2006](http://www.tdk.gov.tr/tdksozluk/sozbul.ASP?Kelime=%20sözlük;08.08.2006)); kelimelerin anlamlarına, okunuşlarına, etimolojilerine ve cümle içindeki kullanımlarına ve farklı dillerdeki ifade şekillerine ilişkin bilgiler sunan bir referans kaynağı niteliğindedir.

Yeni iletişim teknolojileri ve İnternet, yaşama dair tüm alanlara nüfuz ederek, kavram ve değerlerin değişimine aracılık etmektedir. Bu noktada geleneksel sözlük anlayışının da yeni iletişim teknolojileri ile uyumlaşarak değişime ayak uydurduğu ve sanal ortamda mevcudiyetini ilan ederek e-sözlük anlayışına dönüştüğü görülebilmektedir. Çağcıl dinamikler ile bağlantılı olarak gündeme gelen *e-sözlük -e-dictionary-*, İnternet üzerinde faaliyet gösteren ve kelime ya da deyimleri alfabetik bir açılımla sunan platform olarak tanımlanabilmektedir. Geleneksel sözlük anlayışına ilişkin kalıpları

* Yrd. Doç. Dr., Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi

** Arş. Gör., Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

yıkan ve çağcıl bir referans kaynağı olarak değerlendirilebilen Ekşi Sözlük; e-sözlük anlayışına paralel bir görünüm arz etmekle birlikte, e-sözlük anlayışının sınırlarını zorlayan ve aşan bir niteliğe sahiptir. Öyle ki Ekşi, doğru kavramının ne denli değişken olabileceğini ve doğruya pek çok farklı açıdan bakılabileceğini ortaya koymaktadır.

Ekşi Sözlük, doğrunun ve bilginin yanı sıra toplumsal bazda etkili olan pek çok tabu ve değer sorgulanmasına aracılık ederek kendine özgü bir kültür oluşturmuştur. Amatör bir girişim olarak faaliyete geçmesine rağmen, 1999 yılından bu yana oldukça büyük yol kaydeden ve popüler bir web sitesi haline gelen Ekşi, yarattığı kültürle İnternet üzerindeki alışılmış sözlük konseptinin değişimine aracılık ederek benzeri oluşumlara ilham vermiş ve bir fenomen konumuna yükselmiştir. Bu bağlamda Ekşi Sözlük'ün, oluşumuna öncülük ettiği elektronik kültürle küresel ve yerel değerleri bir potada eriterek yeni bir siber uzamın ortaya çıkmasına aracılık ettiğini ileri sürmek mümkündür.

Siber uzam -cyberspace-, dünyanın bilgisayar ve iletişim hatlarıyla yaratılan ve beslenen paralel bir evrenidir (Mutlu 2004: 253). Terim olarak, ilk kez William Ford Gibson (1) tarafından kaleme alınan ve bilim kurgu literatürünün en önemli eserleri arasında yer alan *Neuromancer -Matrix Avcısı-* isimli romanda kullanılmıştır (Gibson 1984). Siberpunk akımının babası kabul edilen Gibson (www.williamgibsonbooks.com), yazınsal *big bang - büyük patlama -* olarak adlandırılan ve Silikon Vadisi'nden Wall Street'e dek tüm teknoloji uzmanlarının esin kaynağı olan söz konusu romanda, teknolojik gelişme sonucunda insan kültüründe ve iş yaşamında ortaya çıkan yeni ve karşı konulmaz evreyi 'siberuzam' terimi ile tanımlamaktadır.

"Siberuzam, bilgisayar ağlarının birbirine bağlanması neticesinde gündeme gelen ve insan-makine ilişkisi temelinde ortaya çıkan dönüşümü nitelemektedir" (Stratton 2002: 80). Her geçen gün gelişen ve genişleyen siberuzam, tıpkı içinde bulunduğumuz gerçek yaşam gibi kendine özgü bir kültüre sahiptir. Çok kültürlülük ve değer paylaşımı gibi konularda en iyimser yaklaşımlardan biri olarak kabul gören

siber kültür; bilgisayar ve iletişim ağları üzerinden yerel, etnik, dini ve ulusal kültürlere ulusal ve uluslararası kitlelerin ulaşabilmesi anlamına gelmektedir (Irvine, 04.08.2005).

Ekşi Sözlük; yerel, etnik, dini ve ulusal kültüre ilişkin sağlam bir referans kaynağı olarak nitelenebilmektedir. Çalışma kapsamında değinileceği üzere yazarların kavram, olgu ve süreçlere ilişkin alternatif tanımları; gündem ile ilgili yorum ve değerlendirmeleri; gündem maddelerini halktan bir insan olarak ele almaları ve kamuoyunun nabzını tutmaları Ekşi'nin bir fenomen olarak algılanmasını ve siber yaşama damgasını vurmasını sağlamaktadır. Bu anlamıyla Ekşi Sözlük'ün çağcıl Türkiye'ye dair önemli ipuçları içerdiğini ve Türk insanının kültürel değişimine ışık tuttuğunu ifade etmek mümkündür.

A. EKŞİ SÖZLÜK NEDİR?

Ekşi Sözlük, her türlü kelime ve kavram hakkında kayıtlı yazarların yorumlarını içeren ve *katılımcı sözlük -collaborative hypertext dictionary-* özelliği gösteren bir web sitesidir. Bir bilgisayar programcısı olan ve 'ssg' rumuzu -*nickname-* ile tanınan Sedat Kapanoğlu tarafından, 15 Şubat 1999 tarihinde yaratılmıştır. *Kişisel bir günlük -blog-* olmasına ve amatör bir nitelik taşımasına rağmen kısa sürede popülerite kazanan bu sanal oluşum, Türkiye'nin en çok takip edilen siteleri arasına girmiş ve kendi alt kültürünü oluşturmuştur.

Kavram ve konsept sınırlaması olmaksızın, herhangi bir konu, durum ya da kişi ile ilgili bilgi, haber ve yorum niteliği taşıyan ifadeler içeren bir site olan Ekşi Sözlük; yazarlar tarafından açılan *entry -giriş ya da kayıt-* ile metin içinde yer alan bağlantılar ve 'bakınız' şeklinde verilen linkler nedeniyle sonsuz çağrışımlara olanak veren bir platformdur. Dolayısıyla kapsamı sürekli olarak genişleyen Sözlük'ün yaşayan bir organizma olduğunu ve her an gelişmekte olduğunu ileri sürmek mümkündür.

Şubat 1999 - Eylül 2006 itibarıyla, 10729 kayıtlı yazar ile 1.195.594 başlık kapsamında 5.939.607 entriye -girişe- sahip bir oluşum olan Ekşi Sözlük'ün en önemli özelliği, katılımcılık esasına göre işlemesidir. Üye yazarların katkılarıyla sürekli olarak gelişen ve güncellenen bir

bilgi havuzu olan Ekşi, katılımcı sözlük niteliği taşımaktadır. *Katılımcı sözlük -collaborative hypertext dictionary-*, *hipermetin -hypertext-* ile yapılan ve *www -world wide web-* üzerinde işleyen sözlük olarak tanımlanabilmektedir. Sisteme üye olan kişilerin ‘yazar’ statüsüyle belirli konulara ilişkin fikir ve görüşlerini beyan etmesi esasına göre işleyen katılımcı sözlük; belirli bir konsept ile sınırlanmamış olması, yazarların nispeten özgür ve yaratıcı hareket etmesine olanak tanınması ile forumlardan; ansiklopedik bilginin ötesinde bilgi aktarımına izin vermesi, yazarların kişisel yorum ve düşüncelerine açık olması ve görüş çeşitliliğine fırsat vermesi ile de interaktif sözlüklerden farklı bir görünüm arz etmektedir.

Katılımcı sözlük anlayışının dünyadaki ve Türkiye’deki başarılı öncülerinden olan Ekşi Sözlük ile bilim kurgu literatürünün önemli eserlerinden biri olan *The Hitchhiker’s Guide to the Galaxy -Otostopçunun Galaksi Rehberi-* arasında benzerlik kurmak olasıdır. İngiliz yayın kuruluşu BBC tarafından gerçekleştirilen *The BBC Big Read* anketinde İngiliz okuyucular tarafından en iyi dördüncü roman seçilen (<http://www.bbc.co.uk/arts/bigread/top100.shtml>, 01.09.2006) Otostopçunun Galaksi Rehberi, Douglas Noel Adams (2) (www.douglasadams.com) tarafından kaleme alınan beş ciltlik bir seridir. Adams’ın yirmi yedi yaşında büyük üne kavuşmasını sağlayan seri; BBC’de radyo dizisi olarak yayınlanmasının ardından, 1981 yılında Alan J. W. Bell tarafından televizyona uyarlanmıştır. Simon Jones ile David Dixon’ın başarılarını üstlendiği televizyon dizisini, CD ve bilgisayar oyunları takip etmiştir. Çizgi roman versiyonu hazırlık aşamasında olan söz konusu roman beyazperdeye de uyarlanmıştır. Nisan 2005 tarihinde vizyona giren filmin yönetmenliğini Garth Jennings yapmış, başrollerini ise Martin Freeman ile Sam Rockwell üstlenmiştir (<http://www.hitchhikers.movies.go.com>, 12.09. 2006; <http://us.imdb.com/title/tt0371724/>, 12.09.2006).

Absürt olayları, ilginç karakterleri, değişik espri anlayışı ve eleştirel dili ile geniş bir okuyucu kitlesine sahip olan seride konu edilen ve gezginler tarafından evrenin dört bir yanından edinilen bilgilerin derlenmesiyle oluşturulan ‘elektronik rehber’, Ekşi Sözlük ve benzeri oluşumlar ile örtüşmektedir. Evrende otostop

yaparak dolaşan gezginler, oluşumuna ve gelişimine aracılık ettikleri bu rehber sayesinde ziyaret ettikleri gezegenlerde ihtiyaç duydukları yaşama dair önemli bilgileri ve resmi kaynaklarda yer almayan ipuçlarını öğrenebilmektedirler (Adams 2002).

Ekşi Sözlük de tıpkı Otostopçunun Galaksi Rehberi gibi, yaşama dair önemli bilgileri ve ilginç ayrıntıları okurlarla paylaşmaktadır. Yazarların yaşamın içinden kişiler olmalarının yanı sıra bilgi aktarımından samimi ve içten bir üslup kullanmaları, her iki platformun da resmi kaynakların tekdüze sunumuna alternatif olarak algılanmasını, gerçekliği monotonluktan uzak ve farklı bir içerikle sunarak öğrenmeyi eğlenceli kılmalarını sağlamaktadır. Böylelikle okur, her daim güncel bilgiye kavuşabilmekte ve yaşam algısını daha renkli bir şekilde kurgulayabilmektedir. Bu noktada Otostopçunun Galaksi Rehberi serisinde konu edilen elektronik rehberin; kaleme alındıktan onlarca yıl sonra günümüz İnternet dünyasında Ekşi Sözlük (sozluk.sourtimes.org), Wikipedia (www.wikipedia.org), Everything2 (www.everything2.com) ve h2g2 (www.bbc.co.uk/dna/h2g2/) başta olmak üzere bireysel katılımı gerçekleşen sözlük, ansiklopedi ve forumlara fikir öncülüğü yaptığını ileri sürmek mümkündür.

Bilginin geleneksel varoluşun aksine farklı ve çağcıl bir biçimle sunumu aracılık eden Ekşi Sözlük, başarılı ve öncü bir İnternet oluşumu olarak nitelenebilmektedir. Akıllarda ‘kutsal bilgi kaynağı’ sloganı ile yer eden Ekşi’nin, bu denli dikkat çekmesi ve popülerlik kazanması yapılanması ile de bağlantılıdır. Takipçilerine rotası belirli olmamakla birlikte keyifli ve zevkli bir yolculuk vaat eden bu oluşumu, örgütlenmesi bağlamında ele almak mümkündür. Amatör bir girişim olarak ortaya çıkan ve ‘suser’ adı verilen yazarların belirli bir mantıkla sisteme dahil edilmesiyle boyut değiştiren Ekşi Sözlük, tüm özgürlükçü vurgularına rağmen son derece totaliter bir yapılanmaya sahiptir. Sözlük’ün kurucusu olan ssg, yazarlar ve entryler -girişler- üzerinde sahip olduğu doğrudan gücüyle, dilediği zaman Sözlük’e yazar alma ya da Sözlük’ten yazar uçurma -atmayıcılığı ile iktidar hiyerarşisinin en üstünde yer almaktadır.

Ekşi Sözlük'ün işleyişine ve yapılanmasına göz atıldığında, son derece yoğun bir hiyerarşinin ve denetim mekanizmasının söz konusu olduğu görülebilmektedir. Bu doğrultuda ssg rumuzu -nickname- ile tanınan Sözlük'ün kurucusu ve kural koyucusunun yanı sıra Sözlük'ün şekillenmesinde ve faaliyet göstermesinde aktif bir rol üstlenen 'moderatör', 'gammaz', 'praetor' ve 'yazar' statüleri kapsamında gruplanabilen kullanıcılar ile yetki alanları şu şekilde özetlenebilmektedir:

• **Moderatör:** "Moderatör; denetimi, yönetici ve müdür anlamlarına gelmektedir" (Kabağağaç ve Alova 1995: 471). Ekşi Sözlük hiyerarşisinde moderatör, yazarların Sözlük kurallarına uygun olup olmadıklarını denetleyen ve gerektiğinde onları yönlendiren yazarları tanımlamak için kullanılmaktadır. Sistemin işleyişine göz atıldığında, gammaz yazarların ispiyonlarını onaylama ya da reddetme yetkisine sahip olan moderatörlerin entry silebilme, düzeltibilme, yazarı çaylak konumuna düşürme yetkilerine sahip oldukları görülebilmektedir. Bununla birlikte moderatörler, çeşitli durumlarda yazarın yazarlık hakkının elinden alınmasını da Sözlük kurucusuna tavsiye edebilmektedirler.

Ekşi'nin birbirinden bağımsız yazarların bir araya geldiği ve paylaşımında bulunduğu bir ortam olması, denetimi zorunlu kılmaktadır. Bu noktada Sözlük bünyesindeki moderatörler, mahremiyet ihlallerini kontrol etmek ve entrylerin Türk Ceza Kanunu'na uygunluğunu denetlemekle yükümlüdür. 26.09.2004 tarihinde kabul edilen 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu'nun 6. maddesi g bendinde, ceza kanunları uygulamasında *basın ve yayın yolu ile yayın* deyimini; 'her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar' olarak açıklamaktadır (<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>, 01.09.2006). Söz konusu madde uyarınca, Ekşi Sözlük üzerinden beyan edilen her türlü düşünce; basın ve yayın yolu ile yapılan yayın kapsamına girmektedir.

Sözlük yönetiminin yasal bir yaptırımla karşı karşıya kalması ve sitenin kapatılması riski nedeniyle, moderatör yazarlar denetim mekanizması olarak işlev göstermektedir. Bu bağlamda moderatörler; Sözlük kurallarına uygun

olmayan entryleri, yazarlara kurallara uygun olarak yeniden düzenleme olanağı da tanıyarak silebilmekte, sürekli yazarları çaylak yazara dönüştürebilmekte ve tekrarlanan hataların söz konusu olması durumunda ise yazarları sistemden ihraç edebilmektedirler. Tüm bunların yanı sıra moderatörler, kendilerini aşan ya da çelişkide kaldıkları durumlarda praetor yazarlara danışabilmektedirler.

Siteden edinilen bilgiye göre, Eylül 2006 itibarıyla 4.061.624 adet entry -giriş- sözlükten silinmiştir (<http://www.sozluk.sourtimes.org>, 05.09.2006). Bu bağlamda en popüler entry silinme gerekçeleri; entryde yazılanların Sözlük formatına uygun olmaması, daha önce yazılmış olması ya da daha önceki entrylere göndermede bulunması, Türk Ceza Kanunu'nda belirtilen hususlara aykırı olması, 'bkz' -'bakınız'- fasilitasinin -işlevinin- yanlış kullanılmış olması, bir başlık altındaki ilk entrynin tanım olması kuralını göz ardı etmesi, referans gösterilen ya da diğer bir deyişle 'bkz' verilen entrynin silinmiş olması, başlıkta yer alan entrylerin farklı bir başlık altına taşınmış olması, entrynin alıntı ya da örnek olmadığı halde Türkçe olmaması olarak sıralanabilmektedir.

Eylül 2006 itibarıyla sayıları dokuz bula moderatör yazarlar; Sözlük kurucusu ssg tarafından, belirli bir koşula uygunluk aranmaksızın atanmaktadırlar (<http://sozluk.sourtimes.org>; 05.09.2006). Tüm bunların yanı sıra Sözlük'te üst çerçevede -frame- bulunan İstatistikler Bölümü'nde; 'moderatör aktivitesi' başlığı aracılığıyla son bir ayın en çok çalışan moderatörünün kim olduğu, 'moderatör gücü' başlığı aracılığıyla ise işleyiş sorunlarıyla -moderasyon- en çok meşgul olan ve en özenli davranan moderatörün kim olduğu gibi bilgiler tüm kullanıcılara duyurulmaktadır.

• **Praetor:** Praetor, iktidarı kullanma yetkisine sahip yargıç ya da eyaleti yöneten en yüksek memurdur (Kabağağaç ve Alova 1995: 471). Köken olarak, Roma İmparatorluğu'na özgü bir konumu ifade etmektedir. Bu bağlamda praetor, Cumhuriyet döneminde çok sık yapılan savaşlar nedeniyle ülke idaresinden sorumlu olmasının yanı sıra ordu yönetiminden de sorumlu olan konsülün yerine bakması için oluşturulan ve şehrin yargı işlerine bakan magistra (3) olarak tanımlanabilmektedir. M.Ö.

367 yılında kurulan praetorluk makamı, hiyerarşik olarak konsüllerin altında bulunmaktadır (Kılıç, 31.10.2005; Yaman, 26.07.2006).

Bilişim literatüründe praetor, MS Exchange adlı mesajlaşma programı için spam (4) önleyici *program -software-* anlamına gelmektedir. Ekşi Sözlük hiyerarşisinde ise praetor, Sözlük'te özgürlüğü ve yasalara uyum arasındaki dengeyi sağlayan gönüllü Sözlük yazarlarını ifade etmektedir. Bir denetim mekanizması olarak görev yapan praetor yazarlar; moderatör değillerdir ve moderasyon -entry silmek, taşımak, yazarları çaylak etmek ve yazarlık statülerini iptal etmek- ile yükümlü değillerdir. Bununla birlikte moderatör yazarlarla iletişim ve eşgüdüm içinde çalışmaktadırlar. Moderatörler suç teşkil edebileceklerinden kuşkulandıkları entryleri praetor'ların görüşlerine sunmakta ve praetor'lar gereken durumlarda karar birliğine vararak söz konusu entrynin silinmesi ya da herhangi bir suç unsuru içermediği yönünde fikir beyan etmektedirler (<http://sourtimes.org/show.asp?t=praetor%2F%40ssg>; 05.09.2006).

Praetorlar, genellikle hukuk tecrübesi olan yazarlar arasından seçilmektedir. Moderatörler hali hazırda verilmiş praetor kararlarının olduğu bir arşive erişim hakkına sahip oldukları için, rutin durumlarda praetor'a danışmaksızın bir entrynin hukuki durumu hakkında karar verebilmektedirler. Sözlük istatistiklerine göre, altı praetor görev yapmaktadır (<http://sozluk.sourtimes.org>; 22.09.2006). Bunun yanı sıra Sözlük'te üst bölümde yer alan İstatistikler Bölümü'nde 'praetor aktivitesi' başlığı aracılığıyla son bir ayın en çok çalışan praetorunun kim olduğu; 'praetor gücü' başlığı aracılığıyla ise hukuki meselelere en çok meşgul olan ve en özenli davranan praetorun kim olduğu bilgisine ulaşılabilir.

• **Gammaz:** Gammaz; söz getirip götürün, arkadan çekiştiren, arabozan ve fitne taşıyan kişi anlamına gelmektedir. Ekşi Sözlük kapsamında gammaz yazarlar, denetim konusunda moderatörlere yardımcı olan ve hatalı entryleri gerekçe belirterek moderatörlere bildiren yazarları ifade etmektedir. Yasal entry kavramından hareket eden gammazlar; sözlük kuralları, hatalı entry ve kısıtlayıcı yasalar gibi konularda belirli bilgi ve deneyime sahip kullanıcılar arasından seçilmektedir. Ekşi Sözlük

hiyerarşisinde moderatörlerin altında yer alan gammaz yazar kadrosu, Eylül 2006 itibarıyla sekiz yüz on sekiz yazardan oluşmaktadır (<http://sozluk.sourtimes.org>; 01.09.2006).

• **Yazar:** Yazar, belirli bir konuda yazı yazan kişidir. Ekşi Sözlük bünyesinde yazar, belirli bir rumuza ve metin giriş hakkına sahip kullanıcıları ifade etmektedir. Öyle ki başlık açarak ve entry girerek sistemin oluşumuna ve gelişimine katkıda bulunan bu yazarlar, 'sözlük' ile İngilizce'de kullanıcı anlamına gelen 'user' kelimelerinin bileşiminden oluşan *suser* kelimesiyle adlandırılmaktadır. Sözlük kurucusu ssg ile moderatörler tarafından belirlenen kurallara uygun olan ve bu kurallar uyarınca faaliyet gösteren yazarlar, fikir ve düşüncelerini beyan etmenin yanı sıra Sözlük üzerinden ulaşılabilen fasilitelerden -sub-etha ve mesajlaşma vb.- de yararlanma olanağına sahiptirler.

Ekşi Sözlük'ün bir fenomen haline gelmesi ve en çok ziyaret edilen web sitelerinden biri olması, Sözlük yazarlarının popülarite kazanması ve topluma mal olması sonucunu doğurmuştur. Bu paralelde 'otisabi', 'nazmiye demirel' ve 'ibrahim tatlıses' başta olmak üzere pek çok yazar büyük ün kazanmış ve kamuoyunca tanınır olmuştur. Öyle ki 'Sözlük celebrityleri' -'Sözlük ünlüleri'- olarak da nitelenen bu yazarların çeşitli konulara ilişkin görüşleri, Sözlük'ten alıntılanarak kitle iletişim araçlarında yer bulmuştur. Bu noktada Ekşi Sözlük yazarı olmanın, Sözlük'ü tanıyan ve takip eden çevrelerde saygınlık vaat eden bir niteliği olduğundan söz edilebilmektedir.

Ekşi Sözlük'te yazar olan bir kişi; yeni iletişim teknolojileri ve İnternet ile haşır neşir olan, belirli düzeyde bilgi birikimine ve anlatım yeteneğine sahip olan, olayları farklı bir bakış açısıyla ele alabilen kişi olarak kabul edilebilmektedir. Bu kapsamda 'sozluk yazarı olduğumu herkese duyurma merakı', 'ben sözlük yazarıyım tişörtü giyen sözlük yazarı', 'aranızda ekşi sözlük yazarı var mı', '23 nisan da çocukların ekşi sözlük yazarı olması', 'sözlük yazarı olmayana kız verilmemesi', 'sözlük yazarı olduğu cv ye eklemek', 'anneme sozluk yazarı olduğumu söylemeyin', 'iş başvurusunda sözlükteki entryleri göstermek', 'iş başvurusu yaparken sözlüğü referans göstermek', 'açılın

ben ekşi sözlük yazarım' gibi başlıklar söz konusu eğilimin esprili ifadeleri olarak değerlendirilebilmektedir.

Ekşi Sözlük yazarları, 'çaylak yazar' ve 'sürekli yazar' olmak üzere iki statü dahilinde incelenebilmektedir:

Çaylak yazar: Çaylak; toy, tecrübesiz ve acemi anlamlarına gelmektedir. Bu bağlamda Ekşi Sözlük bünyesinde çaylak yazar, Sözlük'e üye olmak için başvurarak geçici bir kullanıcı hesabı -account- edinen ve deneme amacıyla girdiği on entry değerlendirme aşamasında olan kullanıcıları ifade etmektedir. Bu kullanıcıların üyeliklerinin onaylanması ve sürekli yazar statüsüne dönüştürülmesi; belirli bir süre zarfında girecekleri entrylerin Sözlük formatına uygunluğunun dil, üslup, bilgi ve yaratıcılık bağlamında değerlendirilmesi ile gerçekleşmektedir. Çaylak yazarların başvuruları kabul edilene ve daimi yazar statüsüne kavuşana dek, açtıkları başlıklar ve yazdıkları entryler sadece kendileri ve moderatörler tarafından görülebilmektedir.

Bunun yanı sıra çaylaklık, sürekli yazarlar için bir cezalandırma aracı olarak da kullanılmaktadır. Sürekli yazar olan, ancak sözlük formatına uygun olmayan başlık açıp entry giren yazarlar; çaylak konumuna düşürülmekte ve çaylak oldukları süre zarfında giriş yapacakları on entry üzerinden sürekli yazarlığa geri dönüp dönmeyeceklerine moderatörler tarafından karar verilmektedir. Eylül 2006 tarihi itibarıyla Sözlük istatistiklerine göre çaylak sayısı altı yüz elli dört, onay bekleyen çaylak sayısı ise on dokuzdur. (<http://sozluk.sourtimes.org>; 05.09.2006).

Sürekli yazar: Ekşi Sözlük hiyerarşisinde sürekli yazar, üyelik başvurusunda bulunmalarının ardından girdikleri on entry moderatörler tarafından kontrol edilerek onaylanan ve daimi yazar statüsünü elde eden kullanıcıları ifade etmektedir. Sitenin sürekli yazar statüsündeki kullanıcılarına açık olan 'kontrol merkezi', 'sözlük içi mesajlaşma', 'sub-etha' ve 'Sözlük temeleri' -'Sözlük sayfasına ilişkin arka fonlar'- gibi aktivitelerinden yararlanma olanağına kavuşan bu yazarların açtıkları başlıklar ve entyler diğer yazarlar ile kullanıcılar tarafından okunabilmekte ve oylanabilmektedir. Sözlük

istatistiklerine göre, Eylül 2006 itibarıyla on bin yedi yüz otuz iki sürekli yazar bulunmaktadır (<http://sozluk.sourtimes.org>; 05.09.2006).

Sürekli yazarlar, yazarlığa kabul edilme tarihlerine göre nesillere ayrılmaktadırlar. Sözlük'ün örgütlenmesinde dikkat çeken en önemli noktalardan biri, yazarların nesillere göre gruplanması ve yazarlar arasında nesil ayrımcılığının yaşanmasıdır. Sözlük yazarları, yapılanmaya dahil oldukları ya da diğer bir ifadeyle Sözlük'e yazar olarak alındıkları tarihten itibaren belirli bir nesle tabi olmaktadır. Sözlük'ün yapılanmasından ve yazarların nesillere ayrılmasından hareket ederek, sistemin tabakalaşma esasına göre faaliyet gösterdiğini ileri sürmek mümkündür. Bu bağlamda Sözlük'e alınan her son nesil, diğer nesiller tarafından Sözlük'ün kalitesini düşürmekle ve Sözlük kurallarına aykırı davranmakla itham edilerek 'çaylak' -acemi- muamelesine tabi tutulmaktadır. Bu bağlamda Sözlük yazarlarının nesillere göre dağılımları, şu şekilde tabloleştirilmektedir.

Tablo 1. Ekşi Sözlük Yazarlarının Nesillere Göre Dağılımı

Nesiller	Sayı
1. Nesil	315
2. Nesil	366
3. Nesil	1109
4. Nesil	2083
5. Nesil	99
6. Nesil	7507
7. Nesil	700
8. Nesil	41

KAYNAK: <http://sourtimes.org/stats.asp>; 01.09.2006.

15 Şubat 1999 tarihinden itibaren belirli aralıklarla yazar alımı yapılan Ekşi Sözlük'te, dönem dönem gerçekleşen yazar alımları 'nesil' olarak ifade edilmekte ve yazarlar ait oldukları nesle göre gruplanmaktadır. Buna göre Sözlük'e 1999 yılında dahil olan yazarlar 'birinci nesil', 2000 yılında dahil olanlar 'ikinci nesil', 2001 yılında dahil olanlar 'üçüncü nesil', 2002 yılında dahil olanlar 'dördüncü nesil', 2003 yılında dahil olanlar 'beşinci nesil', 2004 tarihinde dahil olanlar 'altıncı nesil' -ki yoğun başvuruların ve alımların olması nedeniyle J. R. Tolkien (5) tarafından kaleme alınan *Lord of the Rings - Yüzüklerin Efendisi-* romanına atfen 'Miğferdi-

bi' (6) olarak da adlandırılmaktadır (Tolkien, 2001)-, 2005 tarihinde dahil olanlar 'yedinci nesil'; 2006 yılında dahil olanlar ise 'sekizinci nesil' olarak adlandırılmaktadır.

Yazarlarının nesillere göre dağılımları incelendiğinde üç yüz onbeş yazarın birinci nesil, üç yüz altmış altı yazarın ikinci nesil, bin yüz dokuz yazarın üçüncü nesil, iki bin seksen üç yazarın dördüncü nesil, doksan dokuz yazarın beşinci nesil, yedi bin beş yüz yedi yazarın altıncı nesil, yedi yüz yazarın yedinci nesil ve kırk bir yazarın sekizinci nesil olarak Sözlük'e katkıda bulunduğu görülebilmektedir (<http://sourtimes.org/stats.asp>, 01.09.2006).

Bu yapılanmaya ek olarak Haziran 2005 tarihinden itibaren *yeni okur* ya da diğer bir ifadeyle *kayıtlı okur* uygulaması başlatılmıştır. Kayıtlı okur; Sözlük yazarları tarafından girilen entryleri 'iyi' -'şukela!'-, 'fena değil' -'oehh'- ve 'çok kötü' kriterleri uyarınca değerlendirme olanağına sahip olan kullanıcıları ifade etmektedir. Eylül 2006 itibarıyla, 69.462 kayıtlı okur bulunmaktadır (<http://sozluk.sourtimes.org/>, 22.09.2006). İnteraktif iletişimi hayata geçiren bu uygulamayla, yazar ol(a)mayıp siteyi düzenli olarak takip eden kitlenin Sözlük ile olan bağı kurulmuş, siteyi yeni takip etmeye başlayan kişiler ise Sözlük'e bağımlı kılınmıştır.

B. SANAL DÖVÜŞ KULÜBÜ: EKŞİ SÖZLÜK

"Dövüş kulübünde geçirdiğiniz zaman boyunca, banka hesabınız değişsiniz. İşiniz değişsiniz, aileniz değişsiniz. İsminiz değişsiniz, sorunlarınız değişsiniz, yaşınız değişsiniz. Umutlarınız değişsiniz..."

Tyler Durden

Ekşi Sözlük, doğru kavramını sorgulayan ve yeni bir bakış açısıyla irdeleyen katılımcı bir sözlüktür. İlk kurulduğunda küçük bir arkadaş grubuna hizmet etmesine ve kısıtlı bir niteliği olmasına rağmen, ilerleyen zaman zarfında kullanıcı sayısının artmasına koşut olarak toplumun geniş bir kesiminin ilgi alanına giren ve gündem oluşturan bir oluşum haline gelmiştir. İnsanların birbirine önermesiyle ve *kanaat önderleri -opinion leader-* aracılığıyla kitle iletişim araçlarına konu olmasıyla kulaktan

kulağa yayılarak, Türkiye'nin en çok ziyaret edilen İnternet siteleri arasına giren ve bir fenomen haline giren Ekşi Sözlük ile Chuck Palahniuk (7) (www.chuckpalahniuk.net) tarafından kaleme alınan ve son on yılın en özgün, en sarsıcı romanları arasında kabul edilen *Fight Club -Dövüş Kulübü-* arasında paralellik kurmak mümkündür. Öyle ki bu durum Ekşi Sözlük'ün 'sanal mabet', Sözlük'ün kurucusu ssg'nin ise 'sanal mabedin tanrısı' olarak nitelenmesi sonucunu doğurmaktadır.

1996 yılında yayınlandığından bu yana bir 'yeraltı klasiği' olarak kabul edilen ve bir 'anti-ütopya' öyküsü olan Dövüş Kulübü, tüketim kültürüne ve tüketim toplumuna eleştiri niteliğindedir. Sistemin dişlisi olarak yaşamaktan nefret eden, yalnızlık ve yabancılaşma ile boğuşan, insani yakınlığı kanser dayanışma gruplarında arayan genç bir adam olan anlatıcının, Tyler Durden ile karşılaştıktan sonra yaşadığı değişimi konu alan roman; tüketim kültürünün etkisinden kurtulmanın fiziksel acıyla tanışarak yeniden doğmak olduğu düşüncesini temel almaktadır. Öyle ki Tyler ve müritlerine göre sınırların ve kuralların olmadığı bir dünyaya ulaşmak için, kişinin kendi bedenini örseleyerek toplum düzenini ve konformizmi imha etmesi gerekmektedir.

Son on yılın en özgün ve en sarsıcı romanlarından biri olarak kabul edilen Dövüş Kulübü, 1999 yılında beyazperdeye de uyarlanmıştır. Yönetmenliğini David Fincher'in yaptığı film; başrollerini Edward Norton, Brad Pitt ile Helena Bonham Carter üstlenmiştir (<http://us.imdb.com/title/tt0137523/>; 19.09.2006). Dövüş Kulübü ve Ekşi Sözlük arasındaki semantik benzerlik; her iki oluşumun da bireylere sistemin dayatmalarından ve çağcıl rutinden uzak, özgür ve seçilmiş bir yaşam vaat etmeleridir. Bu bağlamda yazarların farklı bir kimlik kullanarak kendilerini reel yaşamda olduğundan daha farklı ve özgür ifade edebilmelerine olanak tanınması, pasif bir tutumun aksine aktif bir tutum sergilemelerine izin vermesi ve kendiliğinden düzen esasına göre işlemesi nedeniyle Ekşi Sözlük, 'Sanal Dövüş Kulübü' olarak nitelenebilmektedir.

Dövüş Kulübü'nün en önemli özelliği, üyelerin gerçek yaşamdaki kimliklerinden farklı bir kimliğe bürünebilmeleridir. Çağcıl dünyada

sistem karşısında ezilen ve toplumsal rollerine uygun davranmak zorunda olan bireyler, Dövüş Kulübü'ne dahil olduklarında reel kimliklerinden farklı bir kimlik geliştirebilmektedirler. Egemen kültürü ve söylemlerini -tüketim, mülkiyet, para, bilgi, güzellik, başarı vb.- reddederek gerçek anlamda özgürleşmeye ve yeniden doğmaya çalışmaktadırlar. Bu bağlamda Ekşi Sözlük yazarları da, gerçek yaşamdaki rol ve statülerinden farklı bir varoluş içinde hareket etmektedirler. Dövüş Kulübü'nde anlatıcının, alter egosunu simgeleyen Tyler Durden kimliği aracılığıyla daha özgür bir yaşama adım atması gibi; Sözlük yazarları da rumuzları aracılığıyla reel yaşamdan daha farklı davranabilmekte ve daha özgür bir davranış tarzını benimsemektedirler. Gündelik yaşamda kim oldukları bilinmeksizin sanal kimlikleriyle tanınan ve tıpkı bir köşe yazarı gibi takip edilen pek çok Sözlük yazarı bulunmaktadır.

Dövüş Kulübü'nün bir diğer özelliği, üyelerini pasif bir tutumdan uzaklaştırarak aktif bir tavır sergilemeye yönlendirmesidir. Bireyi sisteme uyum sağlayan bir unsur olmaktan çıkararak, sistemi değiştirmeye ve daha yaşanılır kılmaya çalışan muktadir bir konuma kavuşturan Dövüş Kulübü; bu yönüyle de Ekşi Sözlük'e paralel bir nitelik arz etmektedir. Türkiye'nin en çok takip edilen ve gündem belirleyen mecralarından biri olan Ekşi Sözlük; bireylere -yazarlara- geçmişteki 'etkilenen' rolünden sıyrılarak, 'etkileyen' rolüne dönüşmeleri için elverişli bir ortam sunmaktadır. Böylelikle Sözlük yazarları, üstlendikleri kanaat önderi misyonuyla daha iyi bir dünya arayışına aktif olarak katkıda bulunma fırsatı elde etmişlerdir.

Egemenler tarafından yönlendirilmeyen, eşitlikçi ve özgür yeni bir düzen tanımından hareket ederek dünyayı değiştirmeye çalışan Dövüş Kulübü; insanlara kendilerini tek tipleştirilen ve köleleştiren sisteme karşı çıkarak tarihi yönlendirebilecek güce hala sahip olduklarını hatırlatmaya çalışan bir oluşumdur. Dövüş Kulübü üyeleri 'Kundaklama Komitesi', 'Saldırı Komitesi', 'Tahribat Komitesi', 'Yanlış Bilgilendirme Komitesi' ve 'Örgütlü Kaos Komitesi' gibi komitelerden oluşan 'Kargaşa Projesi' ile medeniyeti tasfiye ederek dünyayı daha iyi bir yer haline getirebileceklerine inanmaktadır.

Geleneksel varoluşa aykırı ve alternatif tavrı ile dikkat çeken Ekşi Sözlük'ün Palahniuk'un betimlediği kadar keskin ve radikal olmamakla birlikte benzeri bir işlev üstlendiğini ileri sürmek mümkündür. Öyle ki Ekşi, kamuoyu gündemini meşgul eden çeşitli olayların halkın içinden gelen ve herhangi bir çıkar ilişkisi içinde bulunmayan sıradan insanlar tarafından kitle iletişim araçlarına hakim olan söylemden değişik bir üslupla ele alınmasını sağlayan bir oluşum olarak nitelenebilmektedir. Bu noktada gündem maddelerine yönelik farklı bakış açılarını yansıtmaları ve tabuların sorgulamasına aracılık etmesi nedeniyle Sözlük, toplumsal değişime yönelik bir katalizör olarak önemli bir misyona sahiptir.

Tüm bunların yanı sıra Sözlük yazarları çeşitli kampanyalar -'Cizre'ye Kitap Yağdırılma Kampanyası', 'Malazgirt'e Kitap Yağdırılma Kampanyası' vb.- aracılığıyla belirli konulardaki duyarlılıklarını ortaya koymakta ve çeşitli protestolara -sivil toplum örgütleri tarafından düzenlenen ve ABD Başkanı George Bush'un Türkiye'ye gelişini protesto amacı güden 'Bush Gelme Kampanyası', Lübnan'ı protesto amacı güden 'İsrail'i Durdurun Kampanyası' vb.- katılarak düzenin işleyişine ilişkin muhalif duruşlarını sergilemektedirler.

II. İNTERNET, POSTMODERN KÜLTÜR VE EKŞİ SÖZLÜK

İletişim kavramına farklı bir açılım sunan İnternet, postmodern kültürün hayata geçmesi ve yaygınlaşması için elverişli bir ortam yaratmaktadır. Yeni dünya düzeninin şekillenmesinde önemli bir işleve sahip olan İnternet, değişim sürecinde aracı rolünü üstlenmekte ve postmodern elektronik kültürün yaygınlaşmasını sağlamaktadır. Çağdaş düşünce akımları içinde görece bir popüleriteye ve etkinliğe sahip olan postmodernizm, kapsamlı bir *söylem -discourse-* alanı olarak nitelenebilmektedir. Bu doğrultuda *postmodernizm -postmodernizm -*; sanatsal, felsefi, kültürel ve toplumbilimsel düşünceler ve söylemler dizisi olarak tanımlanabilmektedir.

Kültür ve düşünce evreninin tüm alanlarını kapsayan postmodernizm, modernite olarak tanımlanan dönemin sona erdiği ve insanlığın yeni bir aşamanın eşliğinde olduğu düşüncesini temel almaktadır. 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl

başlarında yaşanan dönüşüme koşut olarak gündeme gelen yönelimleri ifade eden postmodernizm; modernizmin ve modernizmin temel kabullerinden olan rasyonelliğin ve bilimsel temsil felsefesinin -epistemolojinin- yadsınması anlamına gelmektedir (Şaylan 1999: 21).

Yeni bir toplum düzenine işaret eden postmodernizm; bilginin çağcıl durumlarına cevap veren yeni bir epistemolojinin gelişimini ifade etmektedir. Yeni kültürel değerler ile süreçlerin egemenliğini simgeleyen post modernizm; bilişim ve iletişim teknolojisi ile bilimsel bilgiyi postmodern toplumun yansıması olarak kabul etmektedir. Bu bağlamda postmodernizmi; modernizmden bağımsız olarak ele almak ve 'sonuca varmamış süreklilik gösteren modernizm' olarak nitelenmek mümkündür (Lyotard 1984: 3).

Modernite, bilgiyi öğrenilmesi gereken bir kural olarak ele almaktadır. Tek yönlü bir işleyişe sahip olan ve yukarıdan aşağıya doğru yayılan bilginin aksinin iddia edilmesi, Tanrı'ya hakarete eşdeğer büyüklükte bir suç olarak kabul görmektedir. Postmodernizm, bu ekole *yapı çözümü* ya da diğer bir deyişle *yapı bozumu -deconstruction-* ile yanıt vermiştir. Bu bağlamda bilgiyi yayanların tam anlamıyla mutlak doğruyu -ki zaten istisnalar hariç mutlak doğru yoktur- dile getirmediğini ve bilgiyi alanların da bilgiyi rahatlıkla değiştirebileceğini ya da işine yaradığı kadarını seçebileceğini ileri sürmek mümkündür. Derrida'ya göre; yapı çözümü sürecinde, gösterimlerin ve anlamların üretimine 'metinlerin' hem üreticileri, hem de tüketicileri katılmaktadır (Harvey 2003: 67).

Bilginin üretimine ve sunumuna alternatif bir bakış açısı getiren Ekşi Sözlük; yerleşik ve egemen bilim anlayışını sorgulayarak, doğruluk temsili iddiasında bulunacak bir bilim anlayışının olanaksızlığını savunan post modernizme koşut bir nitelik sergilemektedir. Bilinen ve doğru olduğu iddia edilen kavramların sorgulanmasına, tartışılmasına ve yeniden yorumlanmasına aracılık eden bir platform olan Ekşi, bilimsel ussallığa ve kapsayıcı bir dünya görüşüne karşı çıkan postmodernizm ile ilişkilendirilebilmektedir.

Ekşi Sözlük, üyeliğe kabul edilen yazarların bilgi birikimlerini ve yaratıcılıklarını kullanarak herhangi bir kişi, kavram ya da duruma

ilişkin tanım yapmaları ya da örnek vermeleri esasına göre faaliyet gösteren bir oluşumdur. Örneğin Sözlük'te hemen hepimizin gündelik yaşantımızda kullandığımız, işlevsel, ancak çok da özellikli bir nesne olmayan 'masa' başlığı altında otuz dört entry -giriş- bulunmaktadır. Söz konusu entryler; Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde beş açılım ile tanımlanan (<http://www.tdk.gov.tr/tdksozluk/sozbul.asp?kelime=masa; 24.08.2006>) masa kelimesinin, sözlük anlamlarının ve alternatif tanımlamaların yanı sıra kelimenin yazarlarda yarattığı çağrışımları da içermektedir (<http://sourtimes.org/show.asp?t=masa, 24.08.2006>).

Postmodern tutumun en önemli özelliği, kendini temsil eden fikir ve imajları ironik bir şekilde ortaya koyarken, tabuları da yıkmaya çalışmasıdır. Dolayısıyla evrensel bir nitelik arz etmesinin yanı sıra en yüksek düzeyi, en alt düzeyi, ciddiyeti ve dalgacılığı da aynı hevesle kucaklamaktadır (Akbar, 1992: 8). Bu doğrultuda postmodern bir oluşum olarak değerlendirilebilen Ekşi Sözlük, tüm katılımcıların konu kısıtlaması olmaksızın fikirleri özgürce belirtildiği bir platform olmasının yanı sıra geleneksel varoluşa karşıt niteliğiyle de dikkat çekmektedir.

Ekşi Sözlük'ün her türlü düşünceye açık ve klişelerden uzak yapısı, site içerisinde yapılan tüm yazışmalarda küçük harfin yeğlenmesi ile de paralellik arz etmektedir. Bilindiği gibi sanal iletişim jargonunda büyük harf kullanımı, yüksek ses ile ilişkilendirilerek bağırarak anlamına gelmekte ve nezaketsizlik olarak kabul edilmektedir. Sözlük'te küçük harf kullanımı sayesinde, okuyucu metine odaklanabilmekte ve biçimden ziyade anlam içerikli bir iletişim gerçekleştirilebilmektedir. Bununla birlikte küçük harf kullanımı, günlük yaşantımızda pek çok zorlamaya maruz kalmamıza rağmen, Sözlük'te herhangi bir zorlamanın söz konusu olmadığını ve özgür bir ortamın geçerli olduğunu vurgulaması açısından da önemlidir. Bu bağlamda Sözlük'te büyük harf kullanımına izin verilmeyerek ve küçük harf kullanılarak, yazar ve okuyucu arasında eşitlik duygusu yaratılmaktadır.

Tablo. 2. Şubat 1999 - Ağustos 2006 Tarihleri Arasında Ekşi Sözlük Sitesinde Yer Alan Entry -Giriş- Sayıları

Yıllar	Sayı
1999	44.674
2000	125.536
2001	324.138
2002	735.139
2003	1.108.642
2004	1.300.814
2005	1.376.966
2006	923.658

KAYNAK: <http://sourtimes.org/stats.asp>, 01.09.2006.

Ekşi Sözlük'ün postmodern bir oluşum olarak dikkat çeken bir diğer özelliği, 'kendiliğinden düzen' esasına göre işleyen bir yapıya sahip olmasıdır. Kökleri İskoç aydınlanma felsefecilerine dayanan bir terim olan ve ilk kez M. Polanyi tarafından dile getirilen *kendiliğinden düzen -spontaneous order-*; toplumun kişilerin iradesi ile tasarlanmaksızın kendi kendine bir düzen oluşturacağı savını temel almaktadır. Doğal akışın önemine dikkat çeken ve tüm zorlama ile yönlendirmeleri sakıncalı bulan David Hume, kendiliğinden düzen fikrinin ilk ve en önemli savunucularındandır. Ekonomi alanında '*görünmez el*' -'*invisible hand*'- teorisi ile Adam Smith ve sosyal Darwinist söylem aracılığıyla Herbert Spencer, kavramın gelişimine büyük katkılarda bulunmuşlardır.

Kendiliğinden düzen; toplumun kendi dinamikleri içinde geliştiği, insanların kendi doğal görüntülerini rahatlıkla sergileyebildiği, toplumun kendiliğinden bir değişim yaşadığı toplum düzenidir. Bu bağlamda Ekşi Sözlük, içeriği yazarları tarafından sürekli olarak yeni bilgiler eklenerek zenginleştirilen ve var olan bilgiler düzeltilerek -editlenerek- her daim değiştirilen bir sitedir. Bu yönüyle de yaşayan bir organizma niteliği sergilemekte ve kendiliğinden düzen kuralına koşut bir işleyiş arz etmektedir. Sözlük'ün aktif ve dinamik yapısı, kurallarla sınırlanmış olsa da sürekli bir değişimin varlığına işaret etmektedir. Tablo 2.'de de görüldüğü gibi, Ekşi'nin kuruluşundan günümüze dek girilmiş entryler, söz konusu dinamizme ilişkin bir gösterge olarak düşünülebilmektedir.

Ekşi Sözlük'ün bilginin sürekli değişimine, güncellenmesine ve gelişimine olanak tanıyan yapısı; Hayek'in kendiliğinden düzen savına paralel bir işleyişe sahiptir. Bir grup arkadaşın iletişim kurdukları ve eğlence amacıyla kullan-

dıkları bir platform olan Sözlük'te belirli kural-ların gündeme gelmesi ve kendiliğinden düzen ilkesinin hayata geçmesi sonucunu doğurmuştur. Başlangıçta her okurun aynı zamanda yazar olduğu bir oluşum olan Ekşi; zamanla yazarlık statüsünün belirli bir aşama neticesinde elde edilmesini beraberinde getirmiş, yazar sayısındaki artışa bağlı olarak yazar alımlarının kısıtlanması ve belirli dönemlerle sınırlandırılması söz konusu olmuştur. Akabinde ise okurların Sözlük'ten uzaklaşmaması için, 'kayıtlı okur' uygulaması başlatılmış ve kayıtlı okurlar Sözlük yazarlarının entrylerini onaylamak gibi çeşitli yetkilerle donatılmışlardır.

Günde üç bine yaklaşan başlığın altına bilgi, yorum ve örnek tarzında entrynin girildiği Ekşi Sözlük'te gündem, Sözlük yazarları tarafından tesadüfi olarak belirlenebilmektedir. Başlığın yaratıcılığı ya da gün içinde meydana gelen ve ilgi çeken herhangi bir olay, Sözlük yazarlarının ve okurların söz konusu başlığa yönelmesini sağlayabilmektedir. Bu bağlamda Sözlük'ün 'istatistikler' bölümünde, 'alabildiğine entry içeren başlıklar' kapsamında hangi başlıkların ne kadar entry içerdikleri görülebilmektedir. Söz konusu başlıklar ve sahip oldukları entry sayısı, Tablo 3.'te sunulmuştur.

Tablo. 3. Ekşi Sözlük'te En Fazla Giriş Sahip Olan Başlıklar

1.	'başlıkları alt alta okumak'	14.515 entry
2.	'yapılmış en aptalca dalgınlık'	4.221 entry
3.	'itirafçıların aslında demek istedikleri'	4.133 entry
4.	'yaran diyaloglar'	3.797 entry
5.	'ask'	3.429 entry
6.	'eksi roman'	3.402 entry
7.	'anlamli tashih'	2.955 entry
8.	'yaran entryler'	2.714 entry
9.	'bir kelime bir cagrisim testi kliseleri'	2.556 entry
10.	'sozlukle ilgili istekler'	2.325 entry

Kaynak: <http://www.sozluk.sourtimes.org>; 05.09.2006.

Postmodernizm, tanım yapmaktan kaçınan ve alternatif bakış açılara toleransla yaklaşan bir akımdır. Bu nedenle postmodern bir oluşum olarak nitelenebilen Ekşi Sözlük'ü belirli bir

tanım uyarınca ele almak ve kapsamını sınırlandırmak yerine, bir olgu olarak işaret ettiği düşünce ve pratiğin bazı özelliklerinden hareket ederek incelemek daha yerinde olacaktır. Bu noktada sanal dünyanın önemli gündem maddelerinden biri olan Ekşi Sözlük; ‘bir arama ve araştırma motoru’, ‘bir tartışma platformu’, ‘bir alt kültür formu’, ‘bir sosyalizasyon aracı’, ‘bir mizah aracı’ ve ‘tarihi bir belge’ olarak ele alınabilmektedir.

• **Bir Arama Motoru Olarak Ekşi Sözlük:** Ekşi Sözlük, bilgi paylaşımını ve bilginin geleneksel ifade tarzının aksine özgün bir üslupla sunumunu temel alan bir yapılanma olmasının yanı sıra bir arama ve araştırma motoru olarak da faaliyet göstermektedir. ‘Kutsal bilgi kaynağı’ olarak nitelenen Sözlük’ün düsturu, ‘aramaya inanmak’ olarak sloganlaştırılmıştır. Bu bağlamda ‘hayvan ara’ ve ‘başlık getir/ara’ fasilitelerinin yanı sıra ‘araştır’ butonu kapsamında google (www.google.com) gibi araştırma motorlarına; wikipedia (en.wikipedia.org) gibi interaktif ansiklopedilere; Türk Dil Kurumu Sözlüğü (www.tdk.gov.tr), Sesli Sözlük (www.seslisozluk.com) ve acronmyfinder (www.acronmyfinder.com) gibi sözlüklere; imdb -İnternet Movie Database- (www.imdb.com), foldoc (www.foldoc.com), allmusic (www.allmusic.com) ve mobygames (www.mobygames.com) gibi sitelere verilen linkler Sözlük’ün bu misyonuyla bağlantılıdır.

Kurulduğu ilk yıllarda bir arama motoru işlevi gören ve arama yapan kullanıcıları ilgili sitelere yönlendiren Ekşi Sözlük, yazar sayısının artmasına ve yazarların Sözlük veri tabanına aktardıkları bilgi miktarının çoğalmasına koşut olarak bir bilgi havuzu konumuna erişmiş ve bu nedenle de arama motorlarının en çok ulaştığı sitelerden biri haline gelmiştir. Bilgi düzeyinde meydana gelen artış, Sözlük içinde bulunan ve arama kanalı olarak kullanılan ‘ara’ ve ‘hayvan ara’ butonlarının yanı sıra sağ frame’de bulunan ve Google (www.google.com) ile benzeri arama motorlarına ulaşma olanağı veren ‘araştır’ butonu aracılığıyla site daha kullanışlı ve erişilebilir hale gelmiştir.

• **Bir Tartışma Platformu Olarak Ekşi Sözlük:** Bir tartışma platformu olarak Ekşi Sözlük, benzer ve farklı düşüncelerin bir arada bulunduğu ve taraflarca doğrulanmaya çalışıl-

dığı bir oluşum olarak değerlendirilebilmektedir. Fikirlerin özgürce ifade edilmesine olanak sağlayan Sözlük, farklı ve karşıt düşüncelerin dile getirilmesinin yanı sıra savunulmasına da aracılık etmektedir. Yazarların gerçek kimliklerini ortaya koymaksızın rumuz ile yazmaları, gerçek hayatta olduklarından daha rahat ve özgür davranmalarını, toplumsal rol ve statü gibi kısıtlayıcıların etkisinden sıyrılmaları sonucunu doğurmaktadır. Böylelikle kamuoyunda ve kitle iletişim araçlarında rahatlıkla gündeme getirilemeyen ve özgürce tartışılmayan pek çok konu dile getirilerek farklı bakış açıları uyarınca irdelenebilmektedir.

Ekşi Sözlük’te yer alan başlık ve entrylere göz atıldığında, ‘türban sorunu’, ‘sözde Ermeni soykırımı’ ve ‘Avrupa Birliği’ gibi Türk kamuoyunu meşgul eden çeşitli gündem maddelerinin yanı sıra ‘Sözlük’te seviyenin düşmesi’ gibi sitenin genel işleyişine ve gidişata ilişkin sorunlar üzerine fikir beyan edildiği görülebilmektedir. Örneğin Eylül 2006 itibariyle Sözlük’te ‘türban’ olgusu ile ilgili yüz dokuz, ‘sözde Ermeni soykırımı’ ile ilgili yirmi üç, ‘Avrupa Birliği’ ile ilgili yüz on beş ayrı başlığın açıldığı görülebilmektedir (<http://www.sozluk.sourtimes.org>, 05.09.2006).

• **Bir Alt Kültür Formu Olarak Ekşi Sözlük:** Kendine has bir ruha ve dokuya sahip olan Ekşi Sözlük, bir alt kültür formu olarak değerlendirilebilmektedir. “Toplumun içerisindeki bir grubun benimsediği, çoğunluğun benimsediğinden ayrı değer ve normlar *alt kültür - subculture-* olarak tanımlanmaktadır” (Giddens 2000: 623). Alt kültür; daha geniş bir kültürün parçası olmakla birlikte, kimi inançları ve davranışlarıyla bu kültürden farklılaşan bir toplumsal kümenin kültürüdür. Toplumda hakim ve yaygın olan kültürle ikili bir ilişki içinde olan alt kültürler; hem hakim kültürle bazı öğeleri paylaşmakta, hem de bu kültürün istikrarına tehdit oluşturacak muhalif öğeleri bünyelerinde barındırmaktadırlar (Mutlu 2004: 229).

Kendine has bir ruha ve dokuya sahip olan Ekşi Sözlük, bir cemaat modeli ve bir yaşam tarzı olarak değerlendirilebilmektedir. Bu bağlamda “sanal cemaat; bir grubun siber ortamda kişilerarası iletişim amacıyla kamusal tartışma ve ilişkilerde bulunması sonucunda oluşan top-

lumsal kümelenmeler olarak tanımlanmaktadır” (Rheingold 1994: 5). Kolektif bir ruha sahip olan Ekşi Sözlük; benzer dünya görüşüne, zevk ve eğilimlere sahip insanları bir potada buluşturmaktadır. Sözlük yazarlarına ilişkin ayrıntılı bir profil bulunmamakla birlikte; ortak ilgi alanı İnternet olan ve öğrenci, medya çalışanı, akademisyen ağırlıklı bir kitle oldukları düşünülebilmektedir. Sözlük’ü aktif olarak kullanan ya da takip edenlerin ise; tekdüze ve dikte bilgi akışından hoşlanmayan, yeni iletişim teknolojilerini ve İnternet ile yakın ilişki içinde olan kişiler oldukları ileri sürülebilmektedir.

Kendi kültürüne sahip olması ve kendi terminolojisini oluşturması, Ekşi Sözlük’ün Türkiye’de yaşamı değiştiren İnternet sitelerinden biri olmasını ve ardıllarından farklılaşması sonucunu doğurmaktadır. “*Kültür -culture-*, belirli bir grubun değerlerini, inançlarını, eşyalarını, davranış ve iletişim tarzlarını da içine alan özel yaşam tarzıdır” (Bilgin 2003: 213). Bu noktada Ekşi Sözlük kültürünü, Sözlük’ten edinilen ve Sözlük’e has kavramlarla oluşan bir kültür olarak tanımlamak mümkündür.

Ekşi Sözlük; yaşayan bir dile sahip olması, kendi terminolojisini oluşturması ve topluma mal etmesi ile de dikkat çekmektedir. Öyle ki Sözlük, teknik terimlerden argoya ve en ilgisiz olduğu düşünülen konudan herhangi bir sözcük öbeğine dek çeşitli konularda kendi dilini oluşturarak hayata geçirmiştir. Sözlük’ten gündelik hayata da sızan bu dil ‘ceren’, ‘minibüs’, ‘yok böyle bişii’ ve ‘aramaya inanmak’ örneklerinde olduğu gibi tesadüfen ortaya çıkabilmekte ya da ‘seni kınıyorum ve sana laflar hazırladım’, ‘şeref geçen gün çok iğrenç bi insansın’ örneklerinde olduğu gibi günlük yaşam içerisinde gelişen konuşmaların Sözlük’e aktarılması şeklinde de gerçekleşebilmektedir.

Sözlük kullanıcıları tarafından üretilen ve yaygın bir şekilde kullanılan ‘ben bugün bunu gördüm’, ‘bunu yapan insan olamaz’, ‘aslansın kaplansın’, ‘yok böyle bişii’ gibi söylemlerin yanı sıra *Ekşi deyimler* olarak adlandırılan ve ‘ayar vermek’, ‘şukela vermek’, ‘bkz ile süslemek’, ‘ukte vermek’, ‘hede/hödö’ ile ‘mal/badi’ şeklinde ayrıntılandırılabilen ifadelerden söz etmek mümkündür. Bu paralelde aynı zamanda bir Sözlük yazarı da olan Reşat

Çalışlar tarafından yazılan ‘Beni Kalbimden Vuranlar Var Ya’ isimli roman, Sözlük jargonunun günlük yaşamda kullanımı ile ilgili pek çok örnek içermekte ve günümüz Türkiye’sine ilişkin bir profil sunmaktadır (Çalışlar 2005).

Ekşi Sözlük, yazarlarına birçok farklı aktivite olanakları sunan bir platform olarak ele alınabilmektedir. Bu bağlamda Sözlük içerisinde yer alan ve yalnızca yazarların erişebildiği *sub-etha network* kapsamında yazarların entrylerini bilgisayarlarında saklamalarına olanak veren ‘sourlemonade’, zirve organizasyonlarıyla ilgili olan ‘limon’; silinen entrylerin sergilendiği ‘ekşi müze’; yazılan entryleri yazarına veya yazıldığı başlığa göre takip imkanı sağlayan ‘pikka’; yazarların world community grid bünyesinde yer alan araştırmalara destek vermelerini sağlayan ‘ekşi sözlük cpu power’; takım oyunu oynamak isteyen sözlük yazarları için ‘espl’; yazarların *screenshot -ekran görüntüsü-*, *wallpaper -duvar kağıdı-*, kara kalem çalışması, fotoğraf ve flash çalışmalarının sergilendiği ‘ekşibition’; yazarların diğer yazarlara herhangi bir konu ile ilgili duyuru yapmalarını sağlayan ‘ekşi duyuru’ gibi aktiviteler yer almaktadır. Tüm bunların yanı sıra şu an aktif olmayan, ancak geçmişte yazarlar ile okuyucuları bütünlendirerek iletişim kurmalarına olanak veren ‘Ekşi Sözlük Misafir Odası’ uygulamasından söz etmek mümkündür.

• **Bir Sosyalizasyon Aracı Olarak Ekşi Sözlük:** Ekşi Sözlük’ün en önemli özelliklerinden biri, kullanıcılara bir sosyalizasyon aracı olarak hizmet vermesidir. *Sosyalizasyon -socialization-*, toplumun mevcut değer ve normlarının bireylere öğretilmesi sürecidir. Bir başka anlatımla sosyalizasyon bir öğrenme sürecidir ve bu süreç zarfında bireyler hangi durumlarda nasıl davranacaklarını, sahip oldukları ya da toplum tarafından kendilerine verilen roller ile bunların sonucu olarak sahip olunan statülerin gerektirdiği davranış biçimlerini, toplumun ve öteki bireylerin kendilerinden beklentilerini tecrübe etmektedirler. Dolayısıyla kültürün insandan insana geçişi olarak tanımlanabilen sosyalizasyon, bireyin kültürün özelliklerini öğrenerek yaşama ilişkin bilgilerle donatılması anlamına gelmektedir.

Gizemli bir duruşları olmasına ve rumuz -nickname- ile tanınmalarına rağmen Ekşi Sözlük yazarları, ‘zirve’ olarak adlandırılan toplan-

tılar aracılığıyla İnternet ortamındaki tanışıklıklarını gerçek hayata taşımaktadırlar. Sanal ortamda kurulan ilişkilerin reel yaşama taşınmasına olanak veren zirve; yazarların bir araya gelmesine, tanışmasına, görüşmesine ve paylaşımlarını reel yaşama taşımalarını sağlayan kapsamlı toplantı olarak tanımlanabilmektedir. Site kapsamında sadece sürekli yazarların erişiminde olan ve 'summitz' butonu aracılığıyla ulaşılabilen 'sub-etha network' sayfasında, yurt içinde ve yurt dışında yapılan ya da yapılacak olan zirveler ile zirvelere ilişkin görüşler ve görsel materyaller -fotoğraf ve video çekimleri gibi- yer almaktadır.

Ekşi Sözlük'ün bir *cemaat -community-* haline gelmesinde önemli bir role sahip olan zirveler, 1999 yılından bu yana düzenlenmektedir. Yazarlar, 'Ekşi Sözlük Altı Yaşında Zirvesi'nde olduğu gibi belirli bir konuyu kutlamak amacıyla ya da 'Ekşi Sözlük 21 Haziran Iron Maiden Yunanistan Konseri Zirvesi'nde olduğu gibi hali hazırda düzenlenen bir etkinliğe ortak katılımında bulunmak amacıyla toplanabildikleri gibi; 'Ekşi Sözlük Adana-Tarsus-Mersin Zirvesi', 'Ekşi Sözlük Eskişehir Zirvesi', 'Ekşi Sözlük Helsinki Zirvesi'nde olduğu gibi belirli şehirlerde yaşayan yazarları buluşturmak amacıyla ya da 'İzmir Papalina Tava Hoşgeldin Zirvesi'nde olduğu gibi kişiye özel bir olayı kutlamak amacıyla toplanabilmektedirler.

• **Sosyolojik Mizah Anlayışının Temsilcisi Olarak Ekşi Sözlük:** *Mizah -humour-*terimi; şaka, latife, nükte, alay, fıkra, eğlenceli hikaye veya resim, güldürücü söz, durum veya davranış gibi çeşitli olguların genel bir kategorisini ifade etmektedir (Bilgin 2003: 242). Güldürürken düşündürme sanatı olarak tanımlanabilen mizah, sosyal bir kod olmasının yanı sıra gündelik yaşamın da önemli bir parçasıdır. Kurulduğu tarihten bu yana gündemi meşgul eden ve ziyaretçilerinde bağımlılık yaratan Ekşi Sözlük, mizahi bir platform olarak da ele alınabilmektedir.

Ekşi Sözlük, sosyolojik mizah anlayışının İnternet ortamındaki temsilcisi olarak nitelenebilmektedir. Sosyolojik mizah, toplumsal ve psikolojik öğeler içeren; toplumsal problemleri temel alan; dilin ön planda olduğu ve yaratıcı bir şekilde kullanıldığı mizah türü olarak tanımlanabilmektedir (Çalışlar 14.11.2003). Genç bir kitle tarafından geliştirilen site özel-

likle dil oyunları yoluyla sosyolojik mizah anlayışının rastlanıldığı bir ortamdır. Wittgenstein, bir dil oyununu anlamının dünya görüşünü paylaşmak anlamına geldiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda bir insanın yaptığı espriyi anlamak, onun dünya görüşünü anlamak ile mümkündür (Morreal 1997: 90-91).

Sözlük aracılığıyla toplumda yaşanan ve kemikleşmiş çelişkilerin, yasalar ve beklentiler ile gündelik yaşam arasındaki farklılıkların, genç kuşak ile yaşlı kuşak arasındaki sorunların ve daha pek çok konunun mizahi bir dille ifade edildiği ileri sürülebilmektedir. Örneğin Eylül 2006 itibarıyla, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı her erkeğin zorunlu olarak yaptığı askerlik hizmetine ilişkin ikiyüzlü sekiz başlığın açıldığı görülebilmektedir. Söz konusu başlıklar arasında 'askerden kaçarken akademik kariyer yapmak', 'askerlik erteleme yüksek lisans programı', 'askere gitmemek için kilo sınırını zorlamak', 'bedelli askerlik yapmak için araba satmak', 'bu asteğmenler de olmasa askerlik hiç çekilmez', 'askerlik muayenesinde giyilmemesi gerekenler', 'askerlik sonrası evlenme sendromu', 'askerlik yapmamak için doktora yapmak', 'askerlik bile daha iyiydi', 'bitmek bilmeyen askerlik anıları' ve 'kebab askerlik' gibi başlıkların olguyu esprili bir bakış açısıyla ele aldığı ifade edilebilmektedir (<http://sozluk.sourtimes.org>; 05.09.2006).

• **Tarihi Bir Belge Olarak Ekşi Sözlük:** Ekşi Sözlük, dünyada ve Türkiye'de yaşananların bireylerde -yazarlarda- yarattığı duyguların ve bıraktığı izlerin en iyi gözlenebileceği mecradır. Günümüz gerçeğini en iyi yansıtan oluşum olan Ekşi, tarihi bir belge olarak da ele alınabilmektedir. Toplumun gündemindeki kişi ve olayları konu almasının yanı sıra girilen tüm entrylerin tarih ve saat bazında kayıtlı olması Ekşi'nin toplumsal bir hafıza olarak değerlendirilmesinde etkili bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda Sözlük, yakın tarihe ışık tutan ve dönemin sosyo-kültürel yapısına ilişkin ipuçları içeren bir oluşum olarak değerlendirilebilmektedir. Öyle ki bu durum, Sözlük'ün yazarlar tarafından 'Sourtimes Metinleri' olarak nitelenmesini ve gelecek kuşaklar tarafından arkeolojik bir kaynak olarak kullanılma ihtimalinin yüksek olduğuna ilişkin esprilerin yapılmasını sağlamaktadır.

Tarih -history-, bir konuyu geçmiş ve gelişimi bağlamında inceleyen anlatı olarak tanımlanabilmektedir. Ancak geçmiş ve gelecek arasında köprü kurarak yaşananları anlamlandırılmaması sağlayan tarih, kazananlar ve egemen sınıf tarafından yazdırılan bir niteliğe sahiptir. ‘Resmi tarih’ olarak adlandırılan bu olgu, nesnel olmaması ve hakim ideolojiyi yansıtmaması nedeniyle güvenilir kabul edilmemektedir. Egemenlerin tüm insanları bir yalan dünyasında yaşattığına dikkat çeken Vassaf, okuduklarımızın ve bize söylenenlerin genellikle doğru, yarı-doğru ve yalanların harmanlanmasından oluşan bir bütün olduğunu ifade etmekte ve bu nedenle de her an tetikte olmamız gerektiğinin altını çizmektedir. Tarihi yaşarken değil, yazarken de yarattığımızı göre geçmişin anlaşılması işinin hiçbir zaman başkalarına terk edilmemesi gerekmektedir. Bu nedenle özellikle günlüklere önem veren ve gerçeklerin korunabilmesi için herkesin kendi günlüğünü tutmasını önerenler bulunmaktadır, ancak belki Büyük Yalan’a kanmamak da önce sahip çıktığımız kendi günlüğümüze inanmamaktan geçmektedir (Vassaf 2002: 188).

Doğruya ilişkin çeşitli ihtimallerin varlığına, anlamların kaygan olduğuna ve gerçeklik hakkında tüm bildiklerimizin öznelliğine dikkat çeken bir platform olan Ekşi Sözlük; tarihi bir belge olarak ve resmi tarihe alternatif bir kaynak olarak önemli bir işlev üstlenmektedir. Bu paralelde son dakika haberleri, gündemle ilgili yorum ve değerlendirmeler Sözlük’te sığdığı sığacağına gündem oluşmasını sağlamaktadır. Yazarlar tarafından ‘Ekşi Sözlük Haber Ajansı’ olarak adlandırılan bu olgu; herhangi bir olayın yaşayanlar ya da diğer bir deyişle tarihe tanıklık edenler tarafından aktarılmasını, yorumlanmasını ve kayıtlara geçirilmesini sağlamaktadır.

Bu bağlamda dünya tarihinde bir dönüm noktası olan ve New York’ta bulunan Dünya Ticaret Merkezi’ne 11 Eylül 2001 tarihinde Türkiye saatiyle 15:45’te yapılan terör saldırısı, Sözlük’te eşanlı olarak yankılarını bulmuştur. Eylül 2006 itibarıyla yüz altmış entry içeren ‘world trade center a iki adet uçak girmesi’ başlığı, tarihi bir olayın geçmişten günümüze yansımalarını içermekte ve konuya ilişkin değerlendirmelerin ne denli görece olabileceğini kanıtlamaktadır (<http://sozluk.sourtimes.org>;

05.09.2006). Benzer bir diğer olay, ulusal nitelikli olan ve Kasım 2003 tarihinde İstanbul Levent’te bulunan HSBC Bankası’na yapılan terör saldırısıdır. Eylül 2006 itibarıyla yüz otuz sekiz entry içeren ‘levent civarındaki patlama’ başlığında da görülebildiği gibi olay, yazarların gerek kitle iletişim araçlarından edindikleri bilgileri ve konuya ilişkin kişisel deneyimlerini aktarmaları ile Sözlük’e yansımıştır (<http://sozluk.sourtimes.org>; 05.09.2006).

Sözlük’ün değişik fikir ve görüşlere sahip yazarların katkılarıyla gelişen bir niteliğe sahip olması, renkli ve zengin bir anlayış sunmaktadır. Dolayısıyla yaşananların resmi tarih belgelerinde ve kitle iletişim araçlarında yer bulan söylemlerden farklı olarak yansıtılmasına aracılık ederek, gelecek kuşaklara daha objektif ve insancıl bir bakış açısıyla aktarılmasını olanaklı kılmaktadır. Bu noktada Ekşi Sözlük’ün alternatif bir tarih bilincinin gelişimine öncülük ettiğini ve binlerce kişinin kolektif hafızasını teşkil ettiğini ileri sürmek mümkündür.

• **Bir Reklam Mecrası Olarak Ekşi Sözlük:** Günümüzde reklam, tüm yaşam alanlarını işgal eden ve bireyin sınırlarını zorlayan bir niteliğe bürünmüştür. İçinde bulunduğumuz değişim ve dönüşüm çağında, bireyin kendisini ifade etmesine yarayan ve kendisine özel olan tüm iletişim araçları, bir reklam mecrasına dönüşmektedir. Amatör bir girişim olarak kurulan ve bir blog olarak faaliyet gösteren Ekşi Sözlük, kamuoyunda gördüğü yoğun ilgi nedeniyle bir reklam ortamı olarak talep görmeye başlamıştır. Türkiye’nin en çok ziyaret edilen web sayfalarından biri olması, Ekşi’nin reklam veren firmaların hedef kitlelerine ulaşmalarını sağlayan alternatif bir mecra olarak değerlendirilmesini sağlamıştır.

Ekşi Sözlük’ün *sui generis -nevi şahsına münhasır-* yapısı; *bant -banner-* reklam, entry reklam, *ağızdan ağıza -word of mouth-* reklam ve skin reklam gibi çeşitli uygulamalara olanak vermektedir. Reklam fırsatlarının yanı sıra firmalar, siteyi sponse ederek hedef kitleleriyle duygusal bağ kurma fırsatı elde etmektedirler. Yüksek marka değerine sahip olması nedeniyle Ekşi Sözlük Kitabı (Kapanoğlu 2002), Ekşi Sözlük logolu ürünler ve Ekşi Sözlük Dergisi gibi çalışmaların gündeme gelmesini sağlamıştır. Bu bağlamda Sözlük’ün, marka kümesi

oluşturma yolunda hızla ilerlediğini ileri sürmek mümkündür (Gürel ve Yakın 2005: 26 - 42).

SONUÇ

Postmodernizm, kültür ve düşünce evreninin tüm alanlarını kapsayan yeni bir durumu tanımlamaktadır. Çağcıl bir düşünce akımı olarak postmodernizm, toplumsal gelişme sürecinde yeni bir evreye işaret etmekte ve gündeme getirdiği söylem gereği geçmişe kıyasla farklı form ile eğilimlerin egemenliği anlamına gelmektedir. Postmodernizm sürecine koştur olarak etkinlik kazanan postmodern dinamikler; kavram, değer ile olguların değişimine aracılık etmektedirler. Bu bağlamda 14 Şubat 1999 tarihinde kurulan ve sözlük kavramına ilişkin mevcut düşünce kalıplarının yıkılmasını sağlayan Ekşi Sözlük; İnternet üzerinde faaliyet gösteren ve sözcük, terim, kavram ve kişilere ilişkin bilgi, deneyim, gözlem, espri, yorum, anket, link ile kaynak içeren bir platform olarak tanımlanabilmektedir. ‘Kendiliğinden düzen’ esasına göre faaliyet gösteren Ekşi Sözlük’ü yalnızca bir yazılım ya da kod olarak ele almak, göreceli önemini yadsımak anlamına gelecektir. Bilginin ne denli geniş bir doğaya sahip olduğunu ve doğru kavramının ne denli değişken olabileceği ortaya koyan bir oluşum olan Ekşi Sözlük; farklı eğilim ve yaklaşımlar içeren sınırları belli olmayan bir alan postmodernizm ile pek çok semantik ortaklığa sahiptir. Bu noktada Ekşi Sözlük’ü postmodern bir oluşum olarak niteleyerek postmodern düşünce ve pratik uyarınca ele almak mümkündür. Postmodern kurumlara özgü tanımlanma problemi Ekşi Sözlük için de geçerli olmakla birlikte, Ekşi Sözlük bir arama ve araştırma motoru, bir tartışma platformu, bir alt kültür formu, bir sosyalizasyon aracı, bir mizah aracı, tarihi bir belge, bir reklam mecrası olarak incelenebilmekte ve postmodernizm ile ilişkilendirilerek postmodern oluşumlara ilişkin genel bir çerçeve sunma amacına hizmet edebilmektedir.

NOTLAR

(1) William Ford Gibson, 17 Mart 1948 tarihinde Güney Carolina’nın Conway şehrinde dünyaya gelmiştir. İlk kitabı olan ve 1984 yılında yayımlanan *Neuromancer -Matrix Avcısı-* ile bilim kurgu alanında en önemli ödüller olan

Hugo, Philip K. Dick ve Nebula ödüllerini kazanmıştır. Bu büyük başarının ardından 1986 yılında *Count Zero -Kont Sıfır-*, 1988 yılında *Mona Lisa Overdrive -Mona Lisa-* isimli eserlerini yayımlanmış ve ‘Sprawl Üçlemesi’nin ilk serisini tamamlamıştır. Ardından ‘Bridge Üçlemesi’ olarak anılan ‘Virtual Light’ (1993), ‘Idoru’ (1996) ve ‘All Tomorrow’s Parties’ (1999) isimli kitaplarını, 2003 yılında ise son eseri olan ‘Pattern Recognition’ isimli romanını yayımlamıştır. Tüm bunların yanı sıra 1990 yılında siberpunk akımının öncülerinden olan Bruce Sterling ile ortak çalışma niteliğinde olan ‘The Difference Engine’ isimli romanı, siberpunktan farklı bir akım olarak steampunk akımının manifestosu olarak yayımlamıştır.

(2) 11 Mart 1952 tarihinde İngiltere’nin Cambridge kentinde doğan Douglas Noel Adams, BBC’de yayınlanan ve ilk bölümünü yazdığı ‘Dr. Who’ isimli dizisinde yapımcılık ve senaryo editörlüğü yapmıştır. BBC’de yayımlanan *The Hitchhiker’s Guide to the Galaxy -Otostopçunun Galaksi Rehberi-* isimli radyo oyunu ile büyük üne kavuşmuştur. Oyunun ilgi çekmesi üzerine oyunun kahramanı Arthur Dent’in başından geçenleri anlattığı beş kitaplık bir seri yazan Adams, Dirk Gently isimli karakterin maceralarını anlattığı, *Dirk Gently’s Holistic Dedective Agency -Kutsal Dedektiflik Bürosu-* ile *The Long Dark Tea Time of The Soul -Ruhun Uzun Karanlık Çay Saati-* adıyla iki roman daha yazmıştır. Çeşitli gazetelerde yazdığı köşe yazılarından derlenen ve yarım kalan son Dirk Gently macerasından oluşan *The Salmon of Doubt -Kuşkucu Somon-* kitabı Mayıs 2002’deki ölümünden sonra yayınlanmıştır.

(3) Roma İmparatorluğu’nda devletin icra organı olarak faaliyet gösteren yüksek dereceli memurdur.

(4) İnternet üzerinde aynı mesajın yüksek sayıda kopyasının, bu tip bir mesaj alma talebinde bulunmamış kişilere, zorlayıcı nitelikte gönderilmesidir

(5) John Ronald Reuel Tolkien, 3 Ocak 1892 tarihinde Güney Afrika’nın Bloemfontein şehrinde doğmuştur. 1917 yılında ilk romanı *Silmarillion*’u yazan Tolkien, 1924 yılında Oxford Üniversitesi’nde İngiliz dili alanında profesör ünvanı almıştır. *Sir Gwain and The Green*

Knight, Hobbit -Hobbit-, Beowulf: The Monsters and The Critics, The Lord of The Rings -Yüzüklerin Efendisi-, Fairy Stories -Peri Masalları-, Farmer Giles of Ham, The Adventures of Tom Bombadil, Three and Leaf, Smith of Wootton Major, The Road Goes Ever On isimli eserleri kaleme alan yazar; 2 Eylül 1973 tarihinde seksenbir yaşında ölmüştür.

(6) *Miğfer Dibi -Helm's Deep-*, J.R.R. Tolkien'in *Lord of the Rings -Yüzüklerin Efendisi-* isimli serisinde konu edilen hayal ürünü bir yerdir. Miğfer Dibi; Orta Dünya'da bulunan ve Isengard ile Rohan arasında yer alan önü surlarla, arkası ise dağlarla çevrili bir vadidir. Orta Dünya'nın en önemli krallıklarından biri olan Rohan'ın en büyük savunma mevkiilerindedir. Serinin ikinci kitabı olan *Two Towers -İki Kule-* romanında bahsi geçtiği üzere, Kral Theoden ile adamlarının Saruman'ın Ork ve Uruk Hai ordularına karşı direnişleri de burada gerçekleşmiştir. Yetersiz sayıda asker ile sayıca fazla düşman arasında gerçekleşen bu direniş, Miğfer Dibi Vadisi'nde gerçekleşmesi nedeniyle 'Miğfer Dibi Savunması' olarak anılmaktadır.

(7) Charles Michael 'Chuck' Palahniuk, 21 Şubat 1961 tarihinde ABD'nin Pasco kentinde doğmuştur. *Insomnia: If You Lived Here, You'd be Home Already, Fight Club -Dövüş Kulübü-, Invisible Monsters -Görünmez Canavarlar-, Survivor -Gösteri Peygamberi-, Choke -Tikanma-, Diary -Günce-, Haunted, Fugitives and Refugees -Kaçaklar ve Mülteciler- ile Lullaby* isimli romanlarıyla tanınmakta ve modern Amerikan edebiyatının en önemli yazarlarından biri olarak kabul edilmektedir. Halen ABD'nin Oregon kentinde yaşamaktadır.

KAYNAKLAR

Adams D (2002) *The Ultimate Hitchhiker's Guide to the Galaxy*, The Ballantine Publishing Group, New York.

Ahmet Akbar (1992) *Postmodernizm ve İslam*, Varlık Derg., Sayı: 1002, 7 - 21.

Bilgin N (2003) *Sosyal Psikoloji Sözlüğü - Kavramlar, Yaklaşımlar, Bağlam* Yayınları, İstanbul.

Çalışlar R (2003) *Tek Tek Uçtu Gönül Kuşlarım*, <http://www.milliyet.com.tr> 2003/12/23/sanat/san05.html. 19.12.2003.

Çalışlar R (2003), *Yeni Beyaz Türk Gençliği*, <http://www.milliyet.com/2003/10/11/sanat/san22.html>. 10.11.2003.

Çalışlar R (2005), *Beni Kalbimden Vuranlar Var Ya - Bir Abazanlık ve Popüler Kültür Romanı*, Okuyan Us Yayınları, İstanbul.

Çetin H (2002) *Liberalizmin Temel İlkeleri*, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Derg, 3(1) <http://www.cumhuriyet.edu.tr/edergi/makale/101.pdf#search=%22%22liberalizmin%20temel%20ilkeleri%22%22:219-237>.

EğİN Oray, Çaya, Çorbaya ve Sözlüğe Limon, <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=54808>, 30.10.2002.

Gibson W (1984) *Neuromancer*, Penguin Putnam Inc., New York.

Giddens A (2000) *Sosyoloji*, Yayına Hazırlayanlar Hüseyin Özel ve Cemal Güzel, Ayraç Yayınları, İstanbul.

Gürel E ve Yakın M (2005) *Bir Reklam Mecrası Olarak Ekşi Sözlük*, Pi - Pazarlama ve İletişim Kültürü Derg, 4 (14), 26 - 42.

Harvey D (2003) *Postmodernliğin Durumu*, Metis Yayınları, İstanbul.

<http://limon.capkin.tv/default.php>. 05.09.2006

<http://sourtimes.org/show.asp?t=praetor%2F%40ssg>. 05.09.2006

<http://sourtimes.org/stats.asp>. 01.09.2006

<http://sozluk.sourtimes.org>. 05.09.2006.

<http://sozluk.sourtimes.org>. 19.08.2006.

<http://sozluk.sourtimes.org>. 22.09.2006.

<http://us.imdb.com/title/tt0137523/>. 19.09.2006

<http://us.imdb.com/title/tt0137523/>. 22.09.2006

<http://us.imdb.com/title/tt0371724/>. 22.09.2006

<http://www.bbc.co.uk/arts/bigread/top100.shtm> l. 01.09.2006

http://www.bbc.co.uk/pressoffice/pressreleases/stories/2003/12_december/13/big_read_winner.shtml. 12.12.2003.

- <http://www.chuckpalahniuk.com>. 17.09.2006.
- <http://www.douglasadams.com>. 17.09.2006.
- <http://www.hitchhikers.movies.go.com>. 08.09.2006.
- <http://www.spam.org.tr>. 16.09.2006.
- <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>. 01.09.2006.
- <http://www.tdk.gov.tr/tdksozluk/sozbul.ASP?Kelimelime=%20sözlük>. 08.08.2006.
- <http://www.tdk.gov.tr/tdksozluk/sozbul.asp?kelime=masa>. 24.08.2006.
- <http://www.williamgibsonbooks.com>. 15.08.2006.
- Irvine M (2005) Global Cyberculture Reconsidered: Cyberspace, Identity, and the Global Informational City, <http://www.georgetown.edu/faculty/irvinem/articles/globalculture.html>; 04.08.2005.
- Kabağaç S ve Alova E (1995) Latince - Türkçe Sözlük, Sosyal Yayınları, İstanbul.
- Kapanoğlu S (Der) (2002) Ekşi Sözlük - Kutsal Bilgi Kaynağı, Sel Yayıncılık, İstanbul.
- Karahmet Y (2002) Limon Tadında Bir Sözlük <http://www.itiraf.com/basin/0123.htm>. 20.10.2002.
- Kılıç S (2005), Roma Hukuku Ders Notları, http://www.ankahukuk.com/index.php?option=com_content&task=view&id=1022&Itemid=113. 31.10.2005.
- Lyotard J F (1984) The Postmodern Condition. Minnesota: Minneapolis University of Press.
- Maral E (2003) İktidar, Teknoloji ve Maskülenite, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Ün. Sos. Bil. Ents. Ankara.
- Morreal J (1997) Gülmeyi Ciddiye Almak Kubilay Ayseyener ve Şenay Soyer (çev) İris Yayıncılık, İstanbul.
- Mutlu E (2004) İletişim Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Oğuz F (2002) Hayek'in Pratik Bilgi Anlayışı Üzerine Kısa Bir Yorum, http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=219. 05.08.2002.
- Özer K (2003) İnternet'te Sözlükler, http://www.tbd.org.tr/yazarlar/06012003/koray_ozet.htm. 06.01.2003.
- Palahniuk C (1996) Fight Club, Henry Holt & Company Inc., New York.
- Rheingold H (1994) The Virtual Community: Finding Connection in a Computerised World, Secker&Warburg Press, Londra.
- Stratton J (2002) Siberalan ve Kültürün Küreselleştirilmesi, Mehmet Doğan (çev), Cogito Sayı: 30, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Süt G (2001) Web: Ekşi Sözlük, <http://www.tbd.org.tr>. 19.01.2004.
- Şaylan G (1999) Postmodernizm, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Tolkien J R R (2004) Lord of The Rings, Harper Collins Publishers, London.
- Turgut S (2006) Blogger Demokratik Rejimi, <http://www.aksam.com.tr/yazar.asp?a=50242,10,104>. 18.08.2006.
- Vassaf G (2002) Cennetin Dibi - Modern Zamanlarda Eğlencelik Hayat, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Yaman U (2006) Fikir Çağı Öncesi 'Tanıyıcı' ve 'Tanıtıcı' Faaliyet II. <http://www.geocities.com/uguryamanupto/makugurufikir.htm>. 26.07.2006.